

JUSTITISMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 11. juli 2012
Kontor: Statsretskontoret
Sagsbeh: Thomas Klyver
Sagsnr.: 2012-0030-0518
Dok.: 310933

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 322 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 3. januar 2012.

Morten Bødskov

/

Jens Teilberg Søndergaard

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 322 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Ministeren bedes redegøre for, om en undersøgelseskommission med den nuværende lovgivning kan foretage aktive handlinger svarende til dem, der er anført i skrivelsen dateret den 1. marts 2011 fra Divine’s advokat Peter Bang til ministeren eller om det vil kræve en lovændring, og om ministeren i givet fald vil tage initiativ hertil.”

Svar:

1. I brevet af 1. marts 2011 fra advokat Peter Bang til Justitsministeriet, som der henvises til i spørgsmålet, er der på side 4, 4. afsnit, anført følgende:

”Det bør desuden undersøges, om lov om undersøgelseskommissioner kræver en lovændring for at omfatte, at en undersøgelseskommission kan foretage aktive handlinger. Dels så den kan indgive politianmeldelser, hvis den bliver opmærksom på yderligere strafbare forhold, dels så den kan informere Kammeradvokaten om civile krav, som det offentlige har. Begge forhold skal være inden for undersøgelseskommissionens kommissorium, og for at undgå forældelse af sådanne forhold inden dens rapportering er afsluttet.”

Justitsministeriet går ud fra, at der med spørgsmålet sigtes til dette afsnit, og ministeriet har på den baggrund forstået spørgsmålet således, at det ønskes oplyst, om det vil være foreneligt med lov nr. 357 af 2. juni 1999 om undersøgelseskommissioner med senere ændringer, at en undersøgelseskommission retter henvendelse til (og i den forbindelse videregiver oplysninger) til politiet om eventuelle strafbare forhold, den måtte blive opmærksom på som led i sin undersøgelse, og at en undersøgelseskommission informerer Kammeradvokaten om civile krav, som det offentlige har.

2. En undersøgelseskommissions opgaver er fastlagt i § 4 i lov om undersøgelseskommissioner, som har følgende ordlyd:

”§ 4. Undersøgelseskommissionen har ikke dømmende myndighed.

Stk. 2. Undersøgelseskommissionen kan få til opgave at undersøge og redegøre for et faktisk begivenhedsforløb.

Stk. 3. Undersøgelseskommissionen kan endvidere få til opgave at komme med forslag til sådanne ændringer af love, ad-

ministrative bestemmelser eller administrativ praksis, som undersøgelsen kan begrunde.

Stk. 4. Undersøgelseskommissionen kan i øvrigt få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af, om der foreligger grundlag for, at det offentlige søger nogen draget til ansvar. En undersøgelseskommission kan dog ikke få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af spørgsmålet om ministres ansvar.

Stk. 5. Er et medlem af undersøgelseskommissionen dommer, foretager undersøgelseskommissionen alene retlige vurderinger som nævnt i stk. 4 i det omfang, dommeren ikke finder det retssikkerhedsmæssigt betænkeligt.”

Som det fremgår, kan en undersøgelseskommission få til opgave at undersøge og klarlægge et bestemt hændelsesforløb. Dette vil i almindelighed være den vigtigste opgave for en undersøgelseskommission, som dog herudover bl.a. også kan få til opgave at foretage retlige vurderinger til belysning af nærmere bestemte ansvarsspørgsmål.

Det fremgår af bemærkningerne til § 4 i forslag til lov om undersøgelseskommissioner (L 3), jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 252-253, at formålet med en undersøgelseskommissions virksomhed vil være at tilvejebringe et materiale, på hvilket grundlag anklagemyndigheden, disciplinærmyndigheden mv. afgør, om sagen skal fremmes, navnlig ved at der rejses tiltale, eller disciplinærforfølgning indledes.

Det kan samtidig nævnes, at det følger af § 25 i lov om undersøgelseskommissioner, at en undersøgelseskommissions medlemmer og andre personer, der deltager i undersøgelsen, under ansvar efter straffelovens §§ 152-152 e har tavshedspligt med hensyn til enhver oplysning, som de under deres virksomhed får kendskab til. Denne tavshedspligt er dog bl.a. ikke til hinder for, at undersøgelseskommissionen udleverer materiale, som indgår i undersøgelsen, hvis det er af betydning for at besvare de spørgsmål, som kommissionen stiller, jf. § 26 i lov om undersøgelseskommissioner.

Det kan endvidere nævnes, at det følger af § 32 i lov om undersøgelseskommissioner, at en undersøgelseskommission afgiver en beretning om resultatet af sin undersøgelse til justitsministeren, som offentliggør den, medmindre ganske særlige grunde taler imod det.

Efter Justitsministeriets opfattelse må det antages, at en undersøgelseskommission i almindelighed vil være berettiget til i forbindelse med dens virksomhed at rette henvendelse til politi- og anklagemyndighed med op-

lysninger om eventuelle strafbare forhold. Det skal dog understreges, at det vil være op til vedkommende undersøgelseskommission i det konkrete tilfælde – inden for de rammer, som gælder for dens virksomhed – at tage stilling til dette spørgsmål.

3. For så vidt angår spørgsmålet, om en undersøgelseskommission har mulighed for at informere Kammeradvokaten om civile krav, skal det indledningsvis bemærkes, at det ikke står Justitsministeriet klart, hvad den foreslåede informationsordning i givet fald skal indebære. Kammeradvokaten har således ikke en selvstændig forpligtelse til at rejse civile søgsmål, hvis denne informeres om civile krav, som måtte tilkomme staten. Om der bør rejses et civilt søgsmål, er således et spørgsmål, som afgøres af vedkommende myndighed.

Derudover synes den foreslåede "informationsordning" at forudsætte, at en undersøgelseskommission skal kunne tage stilling til, om det offentlige har et civilt krav mod private – en såkaldt partstvist.

Det blev forud for vedtagelsen af loven indgående drøftet, om en undersøgelseskommission skulle kunne få til opgave at tage stilling til en partstvist. Således rettede Højesterets daværende præsident i 1993 henvendelse til Folketingets Præsidium i anledning af behandlingen af et beslutningsforslag om nedsættelse af en undersøgelsesret i den såkaldte Himmerlandsbank-sag og anførte bl.a., at det gav anledning til betydelige principielle betænkeligheder at forelægge en tvist mellem en privat part og staten for en undersøgelsesret, idet en sådan tvist efter de gældende forfatningsretlige regler henhører under de almindelige domstole, jf. grundlovens § 3.

Den daværende regering besluttede herefter – i samarbejde med Folketingets Udvalg for Forretningsorden – at nedsætte Udvalget vedrørende Undersøgelsesorganer, som bl.a. fik til opgave at komme med forslag til eventuelle ændringer af reglerne på området bl.a. i lyset af de betænkeligheder, som Højesterets præsident havde givet udtryk for.

I betænkning nr. 1315/1996 om undersøgelsesorganer, som Udvalget vedrørende Undersøgelsesorganer senere afgav, anføres på side 45-46, at der i udvalget var enighed om, at en undersøgelseskommission i fremtiden ikke bør kunne nedsættes for at tage stilling til en tvist mellem staten og en privat person, og at disse sager bør forelægges for de almindelige domstole eller for en voldgift.

Det anføres i bemærkningerne til forslag til lov om undersøgelseskommissioner (L 3), jf. Folketingstidende 1998-99, tillæg A, side 253, at en undersøgelseskommission ikke kan få til opgave at tage stilling til en partstvist, dvs. bedømme, hvilken retsstilling der må antages at tilkomme en privat person i forhold til staten eller omvendt, og der henvises herefter i bemærkningerne til det ovenfor anførte fra betænkning nr. 1315/1996. Det anføres endvidere i bemærkningerne, at en undersøgelseskommission heller ikke må nedsættes for at undersøge og klarlægge et begivenhedsforløb, hvis formålet hermed er at tilvejebringe grundlaget for en efterfølgende stillingtagen til en partstvist.

Under Folketingets behandling af forslag til lov om undersøgelseskommissioner blev spørgsmålet igen omtalt. Det fremgår således af betænkning over forslag til lov om undersøgelseskommissioner afgivet af Udvalget for Forretningsordenen, jf. folketingstidende 1998-99, tillæg B, bl.a. side 791-792, at en undersøgelseskommission ikke bør få til opgave at tage stilling til en partstvist – eksempelvis en erstatningssag mellem staten og private – og i forlængelse heraf heller ikke bør få til opgave at tilvejebringe det faktiske grundlag for sådanne tvister.

Det er på denne baggrund Justitsministeriets opfattelse, at den omtalte ”informationsordning” vil rejse spørgsmål i forhold til foreneligheden med lov om undersøgelseskommissioner.

Det skal i den forbindelse i øvrigt bemærkes, at staten altid vil kunne overveje, om oplysninger i en sag, herunder også oplysninger, som er tilvejebragt af en undersøgelseskommission, giver grundlag for at rejse civile krav mod private, og staten kan i den forbindelse naturligvis anmode Kammeradvokaten om bistand til brug for overvejelserne herom.

4. Justitsministeriet finder ikke anledning til at tage initiativ til at foretage ændringer i lov om undersøgelseskommissioner.

Det skal tilføjes, at det fremgår af det talepapir, der dannede grundlag for den daværende justitsministers besvarelse af samrådsspørgsmål AR-AV den 19. maj 2011, at Justitsministeriet ikke finder, at der foreligger oplysninger, der giver anledning til overvejelser om at nedsætte en undersøgelseskommission vedrørende den konkrete sag, som advokat Peter Bangs henvendelse vedrører. Det nævnte talepapir blev oversendt til Retsudvalget

ved Justitsministeriets besvarelse af 30. maj 2011 af spørgsmål nr. 918 (Alm.del) fra Folketingets Retsudvalg.

Som det fremgår af Justitsministeriets besvarelse af 22. december 2011 af spørgsmål nr. 181 (Alm.del) fra Folketingets Retsudvalg, kan Justitsministeriet fortsat henholde sig til det nævnte talepapir.